



Pavla Kremserová

# Školní psychologie

A close-up photograph of a green-painted wooden door. A heavy, rusty metal chain is stretched across the door, secured by a brass padlock in the center. The door shows signs of wear, with some paint chipping and small holes. A keyhole is visible in the lower right corner.

Co nás čeká?



„Je-li škola břemenem,  
naučí se v ní ti slabší jen  
strachu a ti silnější  
revoltě.“

-Tomáš Garrigue Masaryk-



# Školní poradenské pracoviště

- součástí ZŠ i SŠ
- spolupráce s PPP a SVP
- poskytuje psychologicko-poradenskou službu  
žákům a rodičům
- povinná personální zabezpečení: metodik  
prevence a výchovný poradce
  
- školní psycholog
- speciální pedagog
- sociální pedagog



# Služby ŠPP

- vytvoření vhodných podmínek vzdělávání
- všestranný rozvoj žáků
- zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáků
- prevence rizikového chování
- kariérní poradenství pro žáky
- metodická a další podpora pedagogických pracovníků

Kdo je sociální pedagog?



Postavení sociálního  
pedagoga?

# Profil pracovních činností

intervence, krizová intervence

„řešení výchovných problémů s žáky“

kultura školy

vzdělávání pedagogů, žáků, rodičů

„preventivní činnost“

efektivní učení

práce se třídou

práce s učiteli, ředitelem

práce s rodiči

„náprava specifických poruch učení“

specifické podle špp či činnosti konkrétního sociálního pedagoga

spolupráce s institucemi



# Metody a postupy práce

- 🌀 rozhovor
- 🌀 práce se školním klima
- 🌀 práce s rodinami
- 🌀 psychohry
- 🌀 administrativní činnost



Oblasti pôsobnosti  
sociálneho pedagoga

# Sociální pedagog



# Školní psycholog

## Trocha historie

- v USA na přelomu 19. a 20. století
  - testování a poradenství pro děti
- ve VB v roce 1912 založeno středisko školních služeb
- situace po 2. sv. válce:
  - spíše poradenský psycholog
  - působí mimo konkrétní školu – „městský“ psycholog

# Školní psycholog

**pro dnešní úspěšné ukotvení školní psychologie byly potřeba 3 vývojové linie:**

- vývoj psychologických nástrojů pro práci se školní populací
- vznik organizačního zakotvení školní psychologické služby
- profilace vědního oboru spolu s akreditovaným univerzitním programem

# Kdo je Školní psycholog?

„Školní psycholog poskytuje školně psychologické služby a může užívat rozmanité tituly, včetně označení poradce, pedagogický psycholog, psychopedagog, psycholog, psycholog pro otázky výchovy, psycholog ve škole nebo školní psycholog.“

(Jimerson et al., 2009, s. 556)

# Vedení školy a školní psycholog



řeší citlivé "tabuizované"  
situace (vidí jinou  
perspektivou)



může být tlačěn do  
příkazů ("podléhá  
hierarchii organizaci")



přijímání zakázky a  
komunikování o ní



"Watch out for her. She lets you do all  
the talking."

# Metody a postupy práce

- rozhovor
- práce se školním klima
- testová diagnostika
- projektivní techniky
- socioringové metody
- terapeutické metody
- psychohry
- administrativní činnost

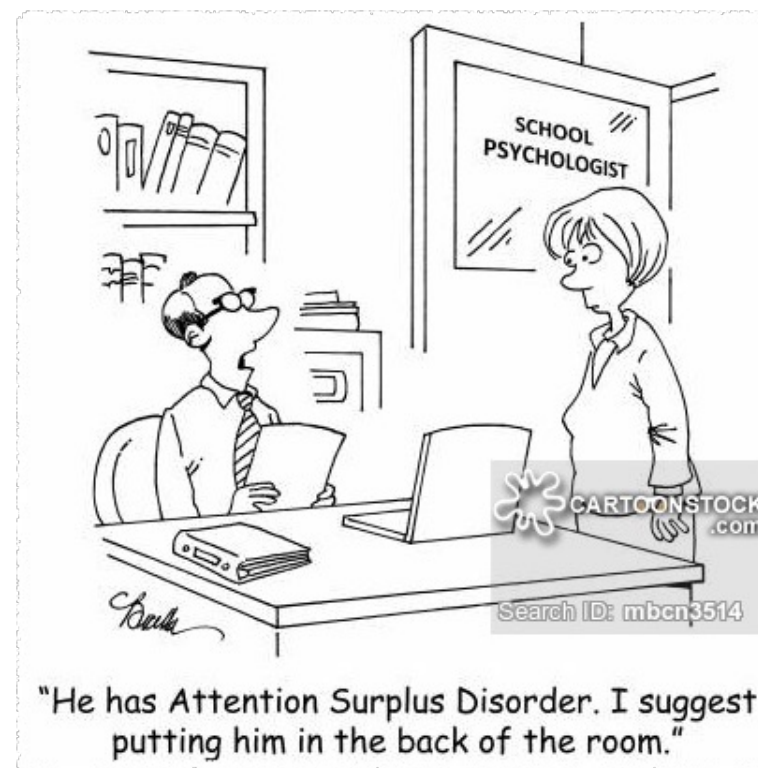


# Práce s učiteli

aktivní ovlivňování práce učitelů (opatrné)

vzdělávání

pomoc se sociálně patologickými jevy



# Práce se třídou

---

prevence negativních  
jevů

---

krizová intervence  
ohledně šikany

---

prevence



# Žáci a školní psycholog

- krizová intervence
- individuální konzultace



# rodiče a školní psycholog

- individuální konzultace
- mediátor
- vzdělávání



"Please turn it down - Daddy is trying to do your homework."

# Sebeobraz českých školních psychologů

---

mediátor - tkaní sítí pro úspěšnou komunikaci

---

outsider - stojí mimo organickou součást školy (stojí proti všem, trpěn jako nutné zlo - u začínajících)

---

kouzelník - “změna” na počkání

---

hasič - zasahuje, kde je to nejnutnější

---

zpovědník - kdykoli k dispozici, mají se komu svěřit

Nejdůležitější nástroj  
sociálního pedagoga -  
sebereflexe a komunikace



**"Didn't you get my e-mail?"**

Speciální pedagog

# Metody a postupy práce

- ☉ diagnostika SPU
- ☉ logopedická a poradenská činnost
- ☉ pravidelné konzultace s žáky
- ☉ zabezpečuje předmět speciální pedagogické péče
- ☉ administrativní činnost



# Metodik prevence

# Metody a postupy práce

- ☉ diagnostika třídy
- ☉ koordinuje preventivní program na škole
- ☉ konzultace s odborníky v oblasti prevence
- ☉ prevence sociálně patologických jevů
- ☉ administrativní činnost

Výchovný poradce

# Metody a postupy práce

- ☉ péče o žáky nadané i neprospívající
- ☉ může mít na starosti kariérové poradenství
- ☉ konzultace s odborníky v oblasti prevence
- ☉ prevence sociálně patologických jevů
- ☉ péče o žáky s SVP
- ☉ konzultace s rodiči
- ☉ administrativní činnost



Ptejte se ...

A close-up photograph of a red ceramic mug filled with a frothy, light-brown beverage, likely coffee or a latte. The mug is set on a white surface, possibly a tablecloth or placemat. In the foreground, several chocolate cookies are visible, some topped with white powder and chocolate shavings. An open book with white pages is partially visible in the bottom right corner. The background is softly blurred, showing another red mug and a textured surface. A large blue circular graphic is overlaid on the left side of the image, containing white text and a yellow horizontal line.

**Přestávka**

**15 minut**



# Trocha vývojové psychologie



# Kluci x holky

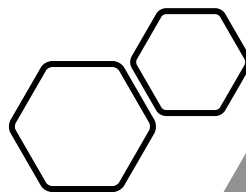
- Kluci
  - upoutávají pozornost pohybem
  - do 8 let dispozitivní agresivita - je to normální (od 4 roku asi)
  - od 6 let silné napojení na otce (x úzkostná matka: neřvi, neběhej) (otec říká: ztlum to trochu, nedloubej ho do oka)
  - otec ho má pořád za zadkem
  - když se u kluka hromadí potřeby a je peskovaný, má přetlak a začne si to vybíjet jinde (tříská, řve, mlátí)
- Holky
  - mezi 6-8 lety vytváří hloučky: intrikují
  - stylizují se do učitelky” tohle je to a takhle se to dělá”
  - holka potřebuje kolem sebe bratry, otce, kluky,... tak není zvyklá na hodnocení od kluků - neví jak na to reagovat (“ty si kráva”, “ty si dobrá”)
  - je důležité pro holku v 7. Třídě být v nějaké partě, pokud je tam silná holka všechny se jí drží, pokud je “silná” problematická, tak z ní nemůžeme dělat ještě problematičtější, ty ostatní holky tomu nevěří a pořád se jí drží, ochraňuje je



# Kluci x holky

- kluci loví jako “opice”, je jedno jakou uloví
- holka více komunikačně nadaná, kluk více pohybově
- u kluků mezi 14 a 21 rokem se setkává řeč s myšlením, pokud ne tak pořád “loví”, pokud to nepřijde ani ve 30 letech, tak je naštvaný a neví co říct

# Vývoj skupiny



nevnímají se jako skupina

učitel/ka je “svatá”

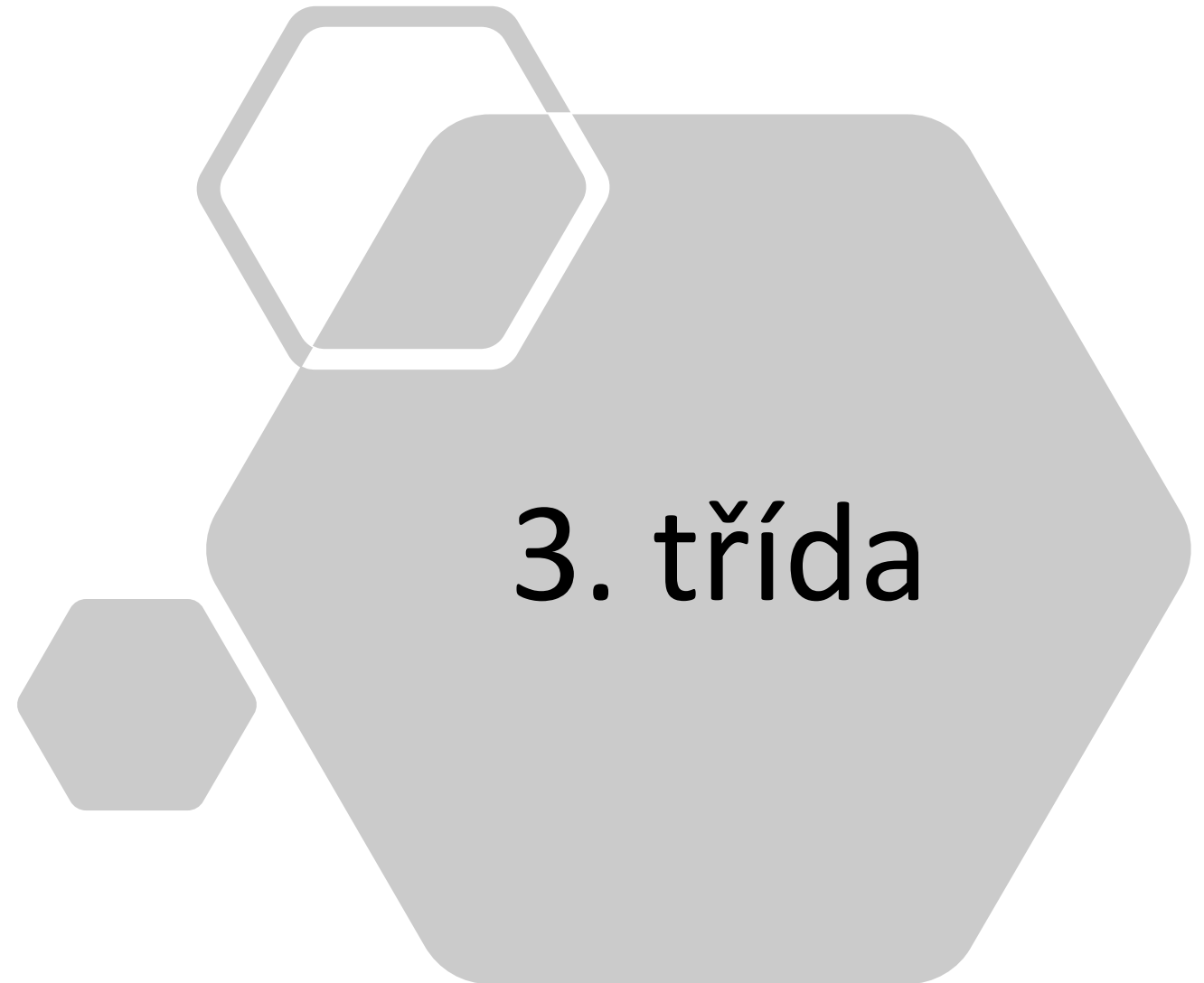
dítě nedokáže hodnotit, jak se chovají děti -  
pouze opakuje doma rodičům, co říká učitel/ka

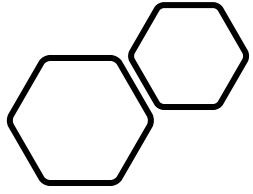
synchronita může být - brečení se přenáší  
(pozůstatek z batolecího věku)

učitel/ka zpívá a všichni se přidají (funguje do  
3. Třídy zhruba)

1. – 2.  
třída

- fungují jako skupina a dá se s nimi už i tak pracovat
- kmenové myšlení, “MY”, pracujeme s kmenovým příběhem
- neměli by soutěžit - rizikový faktor
- naučí se pak jak nad někým vyhrát, sejmut ho: “mě to jde líp než tobě”



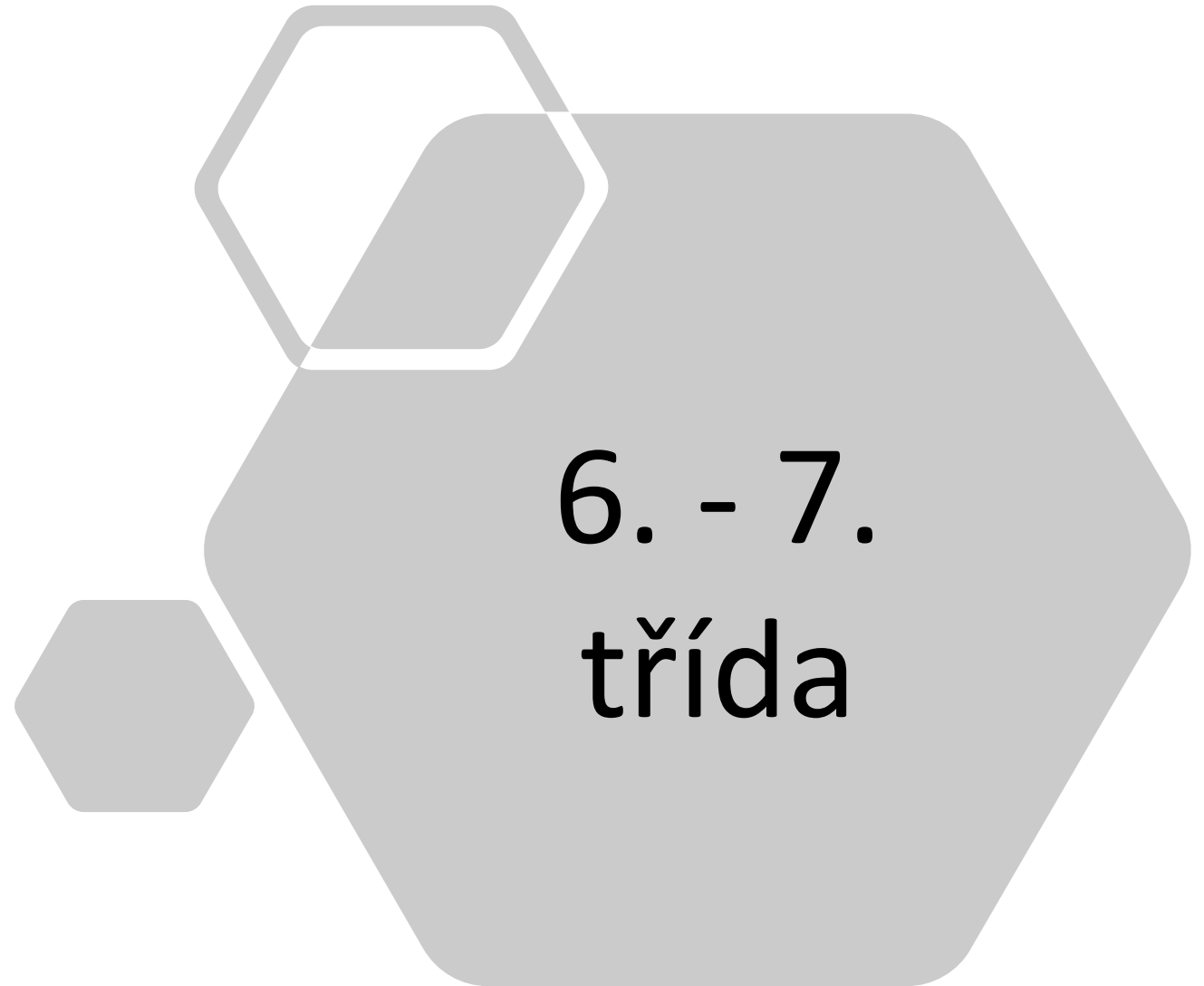


- zde už nemůžeme řídit třídu příběhem - už jim nestačí, že jsou zelení
- potřebují něco skupině dávat a něco si brát

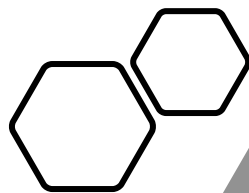


4. - 5. třída

- vrchol skupinové puberty
- Kluci a holky se ještě nepotkávají v myšlení a řeči, kluci už ale ví, že na ni nezapůsobí, když ji šťouchnou, proto se ji snaží zaujmout tím, že ji hodnotí; hodnotí užitečnost pro něj a to je většinou sexuálního charakteru (prsa, zadek,...)



# Vývoj skupiny



---

kluci jsou obvykle vtipnější než holky

---

už se pomalu dorovnávají, ale ne všichni stejně: kluci všechno komentují, ale ještě mnohdy “trapně”

---

efektivní spolupráce deváťáků s prvňáky a s předškolními dětmi - necítí ohrožení (páták by se možná vymezoval)

8. – 9.  
třída



# Duševní vývoj pubescenta

- pubescent již nevzhlíží k dospělému, nýbrž se s ním vidí na stejné úrovni
  - velké citové výkyvy
  - má labilní nálady, bývá podrážděný
  - snadná unavitelnost, depresivita, apatie, poruchy soustředění
  - první zamilování často platonické
- 
- **Pubescent sám nerozumí tomu co se s ním děje!**
  - **Pubescent musí přijmout sám sebe, takového jaký je!**



# Dívky

- dívky, dozrávající časně
  - jsou spíše v nevýhodě
  - rozpor mezi rychlým tělesným dozráváním a duševní vyspělostí
  - jsou sexuálně atraktivnější a budí pozornost
  - mají schůzky se staršími chlapci, je nevýhoda
- dívky, dozrávající později
  - nemají v tomto věku zvláštní nevýhody



# Chlapci

- chlapci, dozrávající později
  - mohou mít potíže v kolektivu, protože se snaží na sebe upozornit nebo chovat se nápadně
  - bývají slabší, nenápadnější
  - sklony k nižšímu sebevědomí
  - v dospělosti bývají méně úspěšní
  - jsou tvořivější a lépe dokáží porozumět druhým
- chlapci, dozrávající časněji
  - fyzická výhoda
  - psychická výhoda
  - oblíbenější a atraktivnější
  - v dospělosti často úspěšnější
  - pokud zahájí brzy i sexuální život je chlapec v dospělosti méně úspěšný



A close-up photograph of a red ceramic mug filled with a frothy, light-brown beverage, likely coffee or a latte. The mug is set on a white surface, possibly a saucer or a tablecloth. In the foreground, several chocolate cookies are visible, some topped with white powder and chocolate shavings. An open book with white pages is partially visible in the bottom right corner. The background is softly blurred, showing another red mug and a textured surface. A large blue circular graphic is overlaid on the left side of the image, containing white text and a yellow horizontal line.

**Přestávka**


**15 minut**


# Jak se děti projevují


- Děti jsou veselé, hravé, radostné, zvědavé, tvořivé, často také rychlejší než dospělí, a spontánní. Mnozí dospívající nás překvapují svými názory na svět, dá se s nimi hezky povídat, jsou přemýšliví.
- U dětí s raným traumatem a deprivací se však často objevují i projevy, které mohou člověka překvapit. Pohybují se v různé škále a různé intenzitě, u některých dětí jsou výraznější, u jiných skoro jakoby nebyly, navíc v různém dětském věku se můžeme potkat vždy s něčím trošku jiným. Velmi obecně však lze říci, že většina dětí má velké potíže se sebedůvěrou, hodně dětí má odchylky ve vývoji (opožděný psychomotorický vývoj, přeskočení některých fází, problémy s růstem apod.), mnoho dětí má také problémy s pozorností.

# Projevy dětí s traumatem

- **Specifika ve schopnosti udržet pozornost:** nedokáží se soustředit na jednu činnost, mají problém vydržet ve škole vnímat
- **Specifika v aktivitě:** živost, někdy impulsivnost až divokost, příp. hyperaktivita nebo naopak pomalost až tendence nedělat nic, pasivita, případně hypoaktivita
- **Specifika v kontaktu s druhými lidmi:** od enormní mazlivosti, narušování osobní zóny člověka, „věšení se po lidech“ a schopnosti odejít s každým tak říkajíc za bonbón, až po výraznou ostražitost, plachost, rezervovanost, případně odmítání dotyku, pohlazení, mazlení a to i od nejbližších

- 
- **Kývání a bouchání hlavou nebo tělem** jako způsob uklidnění, uspávání, zahánění nudy, či reakce na zátěž – nejvíce je patrná u malých dětí, které se rytmicky kývají ze strany na stranu, případně bouchají hlavičkou do postýlky (až mají modřinu na hlavě či čele), rytmicky bouchají hlavou do polštáře apod. Navzdory tomu, že nejviditelnější jsou tyto projevy u dětí do 6 let, není výjimkou, že se objevují i u starších dětí, a to především v době při nebo po usínání, či před nebo při probouzení.
  - **Specifické potíže s vyjadřováním emocí:** od úrovně úplné apatie, kdy děti nejsou schopné nijak vyjadřovat své emoce, (toto je časté po převzetí dítěte z kojeneckého ústavu, kdy některé děti nemají žádnou mimiku ve tváři, nedokáží se usmívat, ale ani plakat, protože jim chyběla odezva), až po afektivní záchvaty vzteku u starších dětí (rozhodí je třeba i maličkost, mohou být agresivní vůči věcem, či vulgární, vztek je zcela pohlcuje), protože neměly možnost naučit se emoce regulovat.
  - **Přejídání se, braní a schovávání jídla** pod polštář, do peřináče, na dno skříně, kde zůstává i dlouhou dobu a časem hnije. Často se objevuje po příchodu z ústavu, nicméně mnohdy přetrvává celá léta. Jídlo je pro děti kompenzací za vše, co jim chybělo, má pro některé děti uklidňující charakter. Tato potřeba může také vycházet z rané zkušenosti častého hladu.

- 
- **Strachy a úzkosti** často děti pohlcují a pro nás mohou být více či méně pochopitelné. Nejčastější je mezi dětmi strach ze tmy, z vody (ponoření hlavy), z mužů (ať už negativní zkušenost z rodiny nebo vzhledem k absenci mužů v ústavech), ale také například z broučků, z konkrétního jídla, z psů, z neznámých předmětů. Strach je obava z něčeho konkrétního, často ovlivněná negativní zkušeností nebo dětskou představivostí (čarodějnice). Úzkost je obava z něčeho nekonkrétního, tzv. z ničeho. Úzkostné dítě se snaží připravit a má obavu ze všech možných problémů, které většinou nikdy nenastanou, což je obrovská zátěž pro jeho psychiku.
  - **Tiky a neurotické projevy:** asi všichni známe kousání si nehtů, kůže, tiky u očí, ale i různé lupání prstů, mrkání, trhavé pohyby hlavou, posmrkávání apod.
  - **Potřeba mít věci pod svou kontrolou** se může odrazit v tendenci některých dětí manipulovat s ostatními, vymýšlení si, lhaní či v účelovém chování. Někdy tato potřeba může být i příčinou agresivního chování či šikany, kdy se dítě v dětském kolektivu raději identifikuje s rolí agresora, který má věci ve svých rukou, než rolí oběti, kterou už kdysi zažilo a vícekrát nechce.

- 
- **Provokování** je také způsob jak získat pozornost. Dětem s těžkou minulostí se příliš pozornosti nedostávalo, a tak se tendenčně mohou chovat tak, aby pozornost získaly, i když ne v jejich prospěch. Provokující děti, které navíc špatně rozumí a reagují v sociálních situacích, mohou mít problém s tím, že se stávají terčem šikany a obětí nejnepných žertů vrstevníků.
  - **Sexualizované chování** je oblast, kterou mnoho pěstounů neočekává. Děti mohou předčasně vyspívat, dívky mohou mít vyzývavé chování, které k jejich věku ještě nepatří. Lze se setkat, a to i u malých dětí, s masturbací nebo jinými projevy připomínající sexuální život (někdy děti napodobují jen to, co samy viděly, jindy jde o pocit uspokojení, případně získání pozornosti)
  - **Braní věcí, krádeže** jsou projevy, které se také u pěstounských dětí objevují častěji, než jsme zvyklí. Obvykle jde o způsob kompenzace potřeb dítěte (hromadí si věci na tajném místě), nebo tendenci získat si kamarády (doma něco vzít a ve škole to rozdat a získat si kamarády), ale příčin může být mnohem více. I pro děti jsou tyto situace náročné a často se jim nedaří své chování ovládat, i když by chtěly.



# Poruchy vývoje

- týká se tělesného i psychického vývoje
- většina se vývojem i intervencí zlepšuje, ale někdy přetrvávají do dospělosti
- vývojové poruchy řeči
- specifické poruchy učení – narušují osvojení školních dovedností
  - dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie, dyspraxie
- poruchy aktivity a pozornosti (ADHD, ADD)
- poruchy autistického spektra



# Poruchy aktivity a pozornosti (ADHD, ADD)

- attention deficit hyperaktivity disorder, attention deficit disorder
- dědičný původ 75%
- další příčiny:
  - předčasný porod
  - vystavení tabáku a alkoholu v těhotenství
  - konzumace přídavných chemických látek – brilantní barviva (tartrazin, chinolinová žluť, ...)
  - poranění mozku při porodu
- poruchou trpí 3x častěji chlapci než dívky

# Příznaky

- Příznaky ADHD lze rozdělit do tří kategorií - příznaky nepozornosti, hyperaktivity a impulzivity.
- O poruše ADHD či ADD lze pak hovořit v případě, pokud se u dítěte projevilo nejméně 6 z uvedených příznaků nepozornosti, nebo 6 z uvedených příznaků hyperaktivity/impulzivity.

**Příznaky hyperaktivity/impulzivity:  
Postižený jedinec**

si často hraje s rukama nebo s nohama, nebo se vrtí na sedadle,

často odchází z místa ve třídě nebo za jiných okolností, při kterých se očekává sezení,

nadměrně běhá nebo leze do výšek bez ohledu na situaci (u dospívajících nebo dospělých to může být omezeno na subjektivní pocity neklidu, roztěkanosti),

má zpravidla potíže hrát si nebo se potichu zabývat volnočasovými aktivitami,

je jakoby v neustále pohybu nebo „poháněn motorem“,

často nadměrně mluví,

vyhrkává odpovědi ještě před dokončením dotazu,

mívá potíže s čekáním,

často přerušuje nebo vyrušuje druhé.

**Příznaky nepozornosti:  
Postižený jedinec**

často není schopen věnovat pozornost detailům nebo z nedbalosti dělá chyby ve školních úlohách, v práci nebo při jiných činnostech,

má potíže s udržením pozornosti během plnění úkolů nebo při hře,

působí, jako by neposlouchal, přestože mluvíte přímo na něj,

často nedodržuje pokyny a nedokáže dokončit školní úlohy, domácí práce nebo úkoly na pracovišti (nikoliv však díky úmyslnému odporu nebo neschopnosti porozumět pokynům),

má zpravidla potíže s organizováním úkolů a činností,

se často straní, nebo se zdráhá zabývat úkoly, které vyžadují dlouhodobé duševní úsilí,

ztrácí věci, které jsou nezbytné pro úkoly nebo činnosti (např. hračky, zadání školních úloh, tužky, knihy nebo nástroje),

ztrácí snadno pozornost kvůli působení vnějších vlivů,

během denních činností často zapomíná.

# Porucha pozornosti

- Porucha pozornosti se projevuje problémem se soustředěním, děti se snadno rozptýlí například pohledem z okna nebo nepořádkem na pracovním stole.
- Pracují rychle, ale povrchně, nekontrolují si svou práci, dělají mnoho chyb z nepozornosti, což sleduje učitel třeba v diktátech (vynechávání písmen, interpunkčních znamének)

# Porucha hyperaktivity

- Hyperaktivita znamená nápadnou pohyblivost a neklid.
- Děti nedokážou delší dobu klidně sedět, vrtí a houpou se na židli, opakovaně padají ze židle, vstávají, pobíhají od jedné věci ke druhé a u žádné z nich dlouho nevydrží.
- I během školního vyučování vstávají a procházejí se po třídě

# 3 typy poruch

- Typ převážně nepozorný
- jestliže 6 nebo více příznaků nepozornosti (ale méně než 6 příznaků hyperaktivity-impulzivity) přetrvává nejméně 6 měsíců. Tento typ je rovněž znám jako ADD, resp. porucha pozornosti (attention deficit disorder).
- Typ převážně hyperaktivní-impulzivní
- jestliže 6 nebo více příznaků hyperaktivity-impulzivity (ale méně než 6 příznaků nepozornosti) přetrvává nejméně 6 měsíců.
- Kombinovaný typ
- jestliže 6 nebo více příznaků nepozornosti a 6 nebo více příznaků hyperaktivity-impulzivity přetrvává nejméně 6 měsíců. Tento typ ADHD je nejčastější u dětí a dospívajících.

# Léčba

- Farmakoterapie (Ritalin)
- Rybí tuk
- Dodržování pravidel
- Stanovení si jasného řádu

A young child with red hair is lying on their side on a bed with a white sheet. A long line of various toys, including several yellow rubber ducks, a red toy figure, and a white toy box, is arranged in a curve along the head of the bed. The child is wearing a blue and white patterned shirt. The text "Poruchy autistického spektra" is overlaid in the center of the image.

# Poruchy autistického spektra



- popsáno Leo Kannerem v roce 1943
- v r. 1966 byla 4,5 případů na 10 000 dětí.
- v roce 1992 počet případů autismu vzrostl na 19 dětí z 10 000 dětí.
- v roce 2010 je prevalence výskytu autismu 0,9 %, což znamená, že každé 110. dítě trpí nějakou poruchou autistického spektra.
- neví se, jak vzniká
- větší pravděpodobnost výskytu je u starších matek starších 35 let

# Vývoj

- míra narušení v oblasti sociální interakce, verbální i neverbální komunikace a představivosti – diagnostická triáda
- známky jsou patrné před 36 měsícem věku
- v minulosti byla příčina přisuzována matkám „chladničkám“, dnes je příčina genetického rázu
- Autismus se často pojí s opožděním mentálního vývoje, epilepsií, úzkostnými poruchami, depresemi.
- nenajdeme dvě děti s autismem se zcela shodnými projevy
- léčba autismu není možná
- farmakologicky se dá v rané fázi zlepšit jednotlivé symptomy



# Klasifikace

- Dětský autismus
    - jádro poruch autistického spektra
    - problémy v sociálně komunikačním chování, pro stanovení této diagnózy je nezbytná přítomnost plně vyjádřených symptomů a obtíží ve všech klíčových oblastech (sociální interakce, komunikace a stereotypní chování)
    - v 50–70 % se pojí autismus s mentální retardací
  - Atypický autismus
    - nebývají zcela naplněna diagnostická kritéria závazná pro dětský autismus, ačkoliv abnormní vývoj je zaznamenán ve všech oblastech diagnostické triády
    - Sociální dovednosti u osob s atypickým autismem bývají méně narušeny, než tomu bývá u dětského autismu, u některých dětí nejsou přítomny stereotypní zájmy či pohybové stereotypie
-

- Aspergerův syndrom
  - rok 1944, lékař Hans Asperger
  - stěžejní pro stanovení diagnózy jsou, stejně jako u autismu, potíže v komunikaci a sociálním chování
  - nedostatek intuice, neschopnost porozumět vlastním pocitům i emocím druhých lidí v sociálním kontextu, někteří lidé mívají vyhraněné, specifické zájmy
  - diskrepanci mezi nadprůměrnými znalostmi z určité oblasti a nezralým sociálním a emočním chováním
  - děti bývají často označovány za drzé, nevychované, rozmazlené, neadekvátní reakce jsou přičítány na vrub málo důsledné výchovy
  - U osob s Aspergerovým syndromem není narušen intelekt, rozumové schopnosti se pohybují v pásmu podprůměru až vysokého nadprůměru.
  - Vývoj řeči nebývá u osob s Aspergerovým syndromem narušen, verbální schopnosti bývají často nadprůměrné.



# Charakteristika

- lidé jsou „neživé“ předměty
  - nerozlišuje mezi blízkými a cizími lidmi
  - nevstupuje do komunikace s lidmi
  - nemá oční kontakt
  - nedovede se podělit o zájem s druhým
  - spíše samotářská hra
  - postihuje častěji chlapce
-

# Ke shlédnutí

- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1181113-dnesek-patri-detem-ktete-ziji-ve-svem-vlastnim-svete>
- <http://www.detiuplnku.cz/>
- seriál: Good doctor (Netflix)



# Zdroje

- Říčan, P. (2014). Cesta životem (Vyd. 3.). Praha: Portál.
  - Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). Vývojová psychologie (2., aktualizované vydání). Praha: Grada.
  - Thorová, K. (2015). Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt. Praha: Portál.
  - Piaget, J., & Inhelder, B. (2014). Psychologie dítěte. Praha: Portál.
  - Erikson, E. H. (2002). Dětství a společnost. Praha: Argo.
  - Erikson, E. H. (2015). Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka. Praha: Portál.
  - Svoboda, M., Krejčířová, D., & Vágnerová, M. (2015). Psychodiagnostika dětí a dospívajících (Vydání třetí). Praha: Portál.
-



# Zdroje

- Svoboda, M., Krejčířová, D., & Vágnerová, M. (2015). Psychodiagnostika dětí a dospívajících (Vydání třetí). Praha: Portál.
  - Fontana, D. (2014). Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele (Vyd. 4.). Praha: Portál.
  - Svoboda, M., Krejčířová, D., & Vágnerová, M. (2015). Psychodiagnostika dětí a dospívajících (Vydání třetí). Praha: Portál.
  - Říčan, P., Krejčířová, D. a kol. (1997). Dětská klinická psychologie. Praha: Grada.
  - [www.adehade.cz](http://www.adehade.cz)
  - <http://www.autismus.cz/>
  - [www.cssz.cz](http://www.cssz.cz)
  - Kern, H. (1999). Přehled psychologie
-



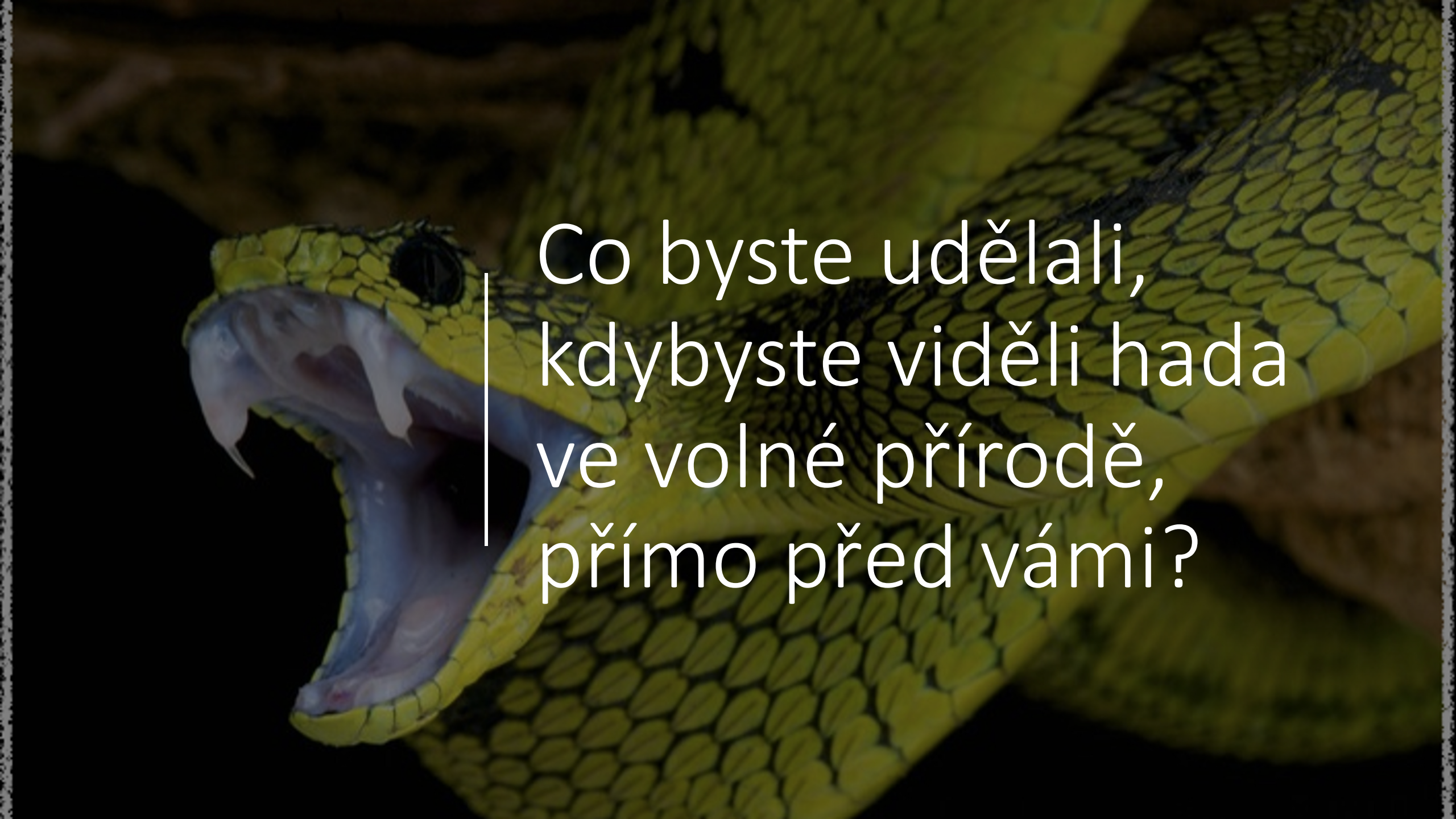


Děkuji za  
pozornost





Nezraňující komunikace



Co byste udělali,  
kdybyste viděli hada  
ve volné přírodě,  
přímo před vámi?



**1. reakce mozku je vždy emoční 2.  
oblast, která se projeví je chování**



**mozek dostane signál**

minimalizace ohrožení - vyhýbání se podnětu  
maximalizace bezpečí - reakce přístupu



v komunikaci to funguje stejně

pokud někdo na nás reaguje  
agresivně (nebo se vyhýbá), tak je to  
reakce na něco, co jsme mu řekli -  
něčím jsme ho ohrozili

agresi spouští momentální situace,  
ne akční film, které dítě vidělo den  
předtím




“zážitkovou paměť” - máme uložené všechny zážitky i s emočním doprovodem



díky výchově, vzděláním, zkušenostem vyhodnocujeme situace podle toho, jak je známe nebo neznáme



bud' se naučíme na ně různě reagovat nebo používáme stejné vzorce



souvisí i s primárními  
potřebami, teorie  
Maslowa - doplněný 8  
stupňový model

předpokládá se, že  
primární potřeby jsou  
mozkem spínané i v  
komunikaci či sociálních  
situacích



pocit bezpečí (nemáme rádi situace, kterým nerozumíme  
- školní řád, rozvrh hodin, cíl hodiny, zvonění)

mít postavení (potřebujeme být členem nějaké skupiny,  
chceme mít pro ni význam)

- Negativní přístup: zesměšňování dítěte ve třídě, srovnávání, hodnocení, používání “já” formy, já x ty
- pozitivní přístup: používání “my”

Samostatnost (mozek nesnáší situace, kdy nemůžeme rozhodnout sami, ale někdo za nás rozhoduje)

- mozek vyhodnotí jako útok
- čím větší nátlak, tím větší odpor
- mozek musí mít možnost volby

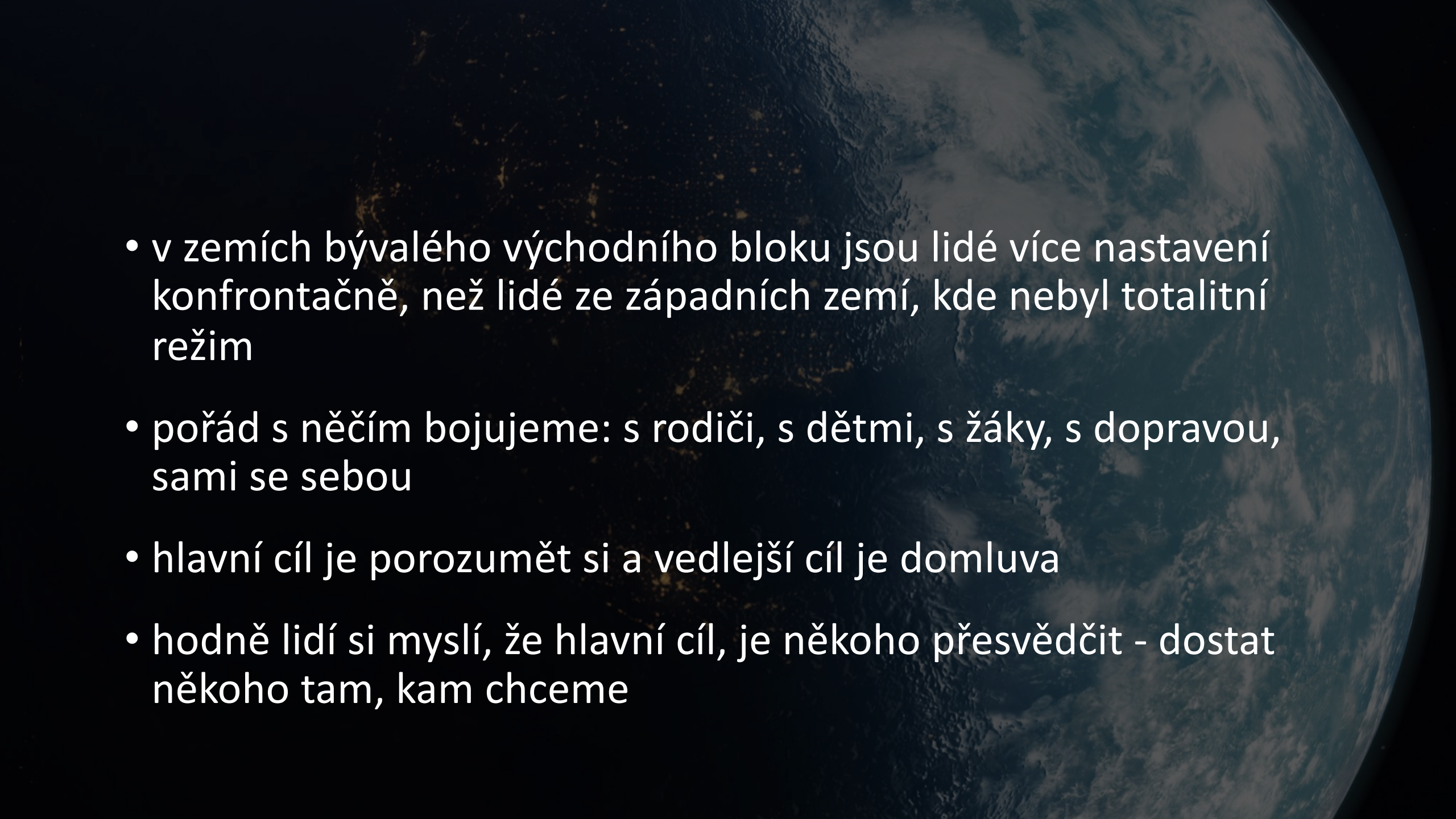
Propojenost (mozek nemá rád kontakt s limi, u kterých neví, co udělají; neví, co od nich může očekávat)

- seznamování cizích žáků

Spravedlnost (na nespravedlivou situaci mozek reaguje jako na ohrožení)

- rovný metr pro všechny (učitelé-žáci, žáci-žáci)

nemusíme uspokojit hned konkrétní potřebu např. spravedlnost u nedislektických dětí (nerovné podmínky) stačí saturovat jinou potřebu např. jistotu - musí rozumět tomu, proč to tak je

- 
- v zemích bývalého východního bloku jsou lidé více nastavení konfrontačně, než lidé ze západních zemí, kde nebyl totalitní režim
  - pořád s něčím bojujeme: s rodiči, s dětmi, s žáky, s dopravou, sami se sebou
  - hlavní cíl je porozumět si a vedlejší cíl je domluva
  - hodně lidí si myslí, že hlavní cíl, je někoho přesvědčit - dostat někoho tam, kam chceme

# Nežádoucí prvky komunikace = řízení lidí

nevyžádaná  
zpětná rada

věštění -  
interpretace

agrese

hodnocení  
("kazíš to celé  
třídě")

generalizace  
("jako  
vždycky")

ironie = agrese

výčitky

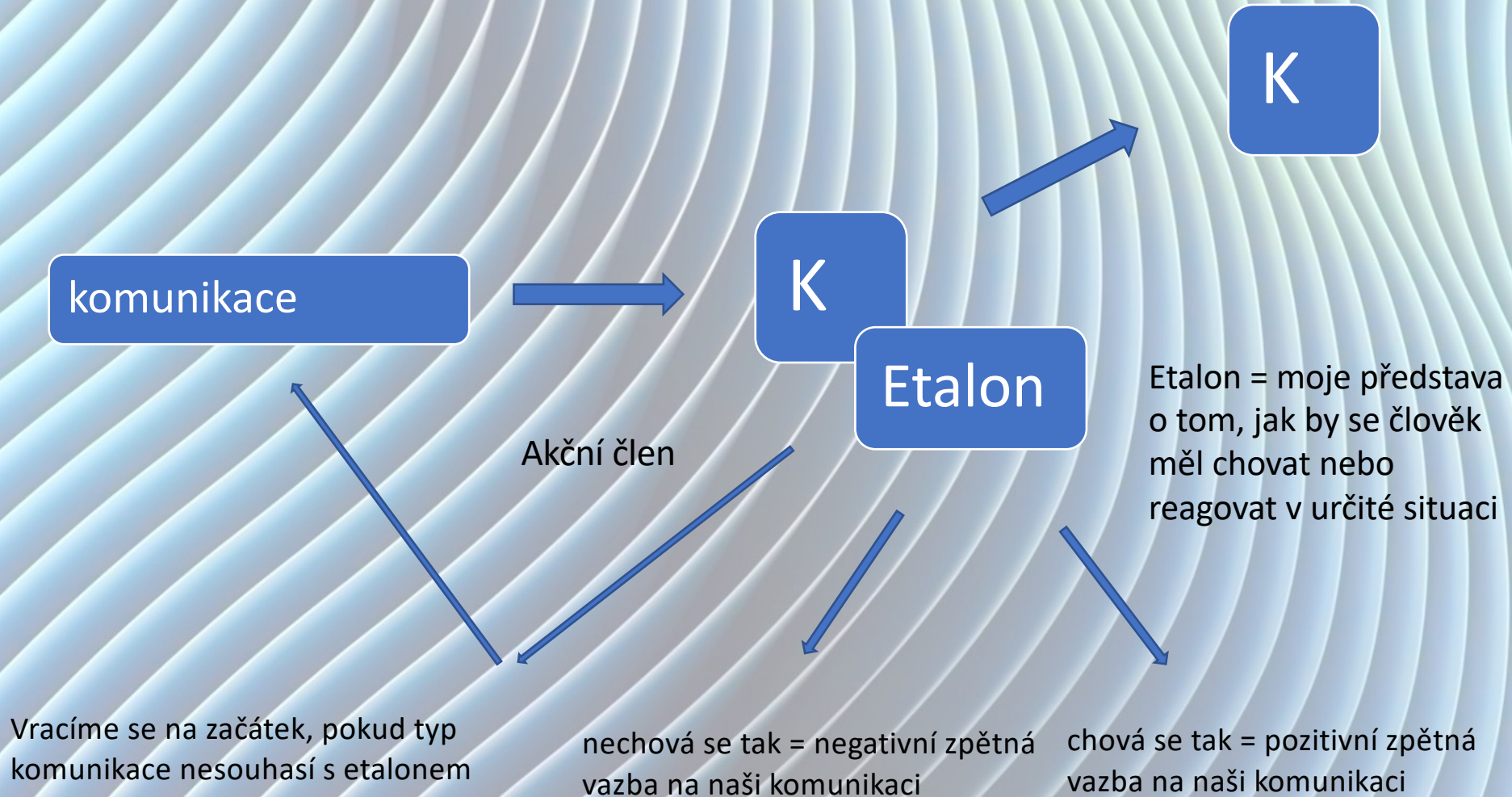
# Nežádoucí prvky komunikace = řízení lidí

když jsme z  
dosahu, dochází  
k původní reakci

mají dočasný  
efekt, protože  
změna je pouze  
ze strachu

jsou situace, které vyžadují  
řízení - krizová intervence

# Zpětná vazba - regulační funkce



# Zpětná vazba musí obsahovat

popis konkrétního chování,  
které chceme upevnit  
nebo změnit

informace o tom, jaké  
emoce v nás vyvolává  
chování dotyčného

při ZV vždy mluvíme pouze  
o sobě, pak dotyčný nemá  
důvod vymýšlet obranu  
(neútočí na nás, protože se  
necítí v ohrožení)





Zpětná vazba

-  
opačňá

- opisujeme věc, která by nás potěšila
- “Měl bych radost, kdyby sis ty boty dával do skříně.”

# Regulace chování = vedení lidí

## A. Zpětná vazba

- žádná změna

## B. Porozumění: ("Vysvětlete mi to. Proč se to děje?" - musíme chápat, proč se člověk chová jak se chová)

- žádná změna

## C. Dohoda: ("Co uděláme, abyste to změnil?" - změnu musí navrhnout ten druhý, aby neměl pocit, že mu něco podsouváme)

- žádná změna

## D. Dohoda o dohodě: ("Jak vyřešíme to, kdyby jste nedodržel "C" ?" - můžeme pohrozit sankcí)

- 🔄 opakuje se pořád dokola, když se dohoda nedodrží, dělá se nová dohoda
- 🔄 když se nám nedaří vedení lidí, tak začínáme řídit

# Nácvik zpětné vazby

---

- rozdělte se do skupinek po 4
- popřemýšlejte o situaci z poslední doby, kdy pro vás byla komunikace s dotyčným neúspěšná, problematická, agresivní,...; potřebovali jste něco někomu sdělit, ale nedařilo se vám to
- sdílejte si své příběhy a vyberte jeden nejzajímavější
- 20 minut
- rozeberte ho a napište si každý, jak byste situaci komunikovali vy + zpětné vazby + zpětné opačné vazby
- zkuste si to přehrát s novými strategiemi a diskutujte o tom
- 20 minut
- přehrajte pro ostatní

A close-up photograph of a red ceramic mug filled with a frothy, light-brown beverage, likely coffee or a latte. The mug is set on a white surface, possibly a tablecloth or placemat. In the foreground, several chocolate cookies are visible, some topped with white powder and chocolate shavings. An open book with white pages is partially visible in the bottom right corner. The background is softly blurred, showing another red mug and a textured surface. A large blue circular graphic is overlaid on the left side of the image, containing white text and a yellow horizontal line.

**Přestávka**

**15 minut**

# Krize



- náhlá a výrazná změna stavu či průběhu
- narušení až ztráta duševní rovnováhy jedince doprovázená změněným chováním, kterou jedinec jako narušenou prožívá – subjektivní dimenze
- reakce na náročnou životní situaci, kterou člověk není schopen:
  - vyřešit sám nebo za pomoci svých blízkých
  - v přijatelném čase
  - navyklým způsobem

# Projevy krize



EMOČNÍ LABILITA



POKLES SEBEDŮVĚRY



NARUŠENÍ PSYCHICKÉ  
ROVNOVÁHY



SOCIÁLNÍ SELHÁVÁNÍ



SOMATICKÉ POTÍŽE:



ÚNAVA, VYČERPÁNÍ,  
NESPÁVOST, SNÍŽENÁ  
ENERGIE

# Psychická první pomoc

jednorázový zásah  
prostřednictvím  
rozhovoru

podmínka:

člověk neohrožuje sám  
sebe ani okolí a je  
schopen verbálního  
projevu

cíl:

psychická stabilizace

zamezení dalšímu  
stupňování

# Co dělat v průběhu rozhovoru?

klademe otevřené  
otázky

nasloucháme a  
snažíme se  
porozumět

zjišťujeme úmysly  
člověka

normalizujeme  
reakce klienta

přeformulováváme

oceňujeme

pomáháme znovu  
nastolit kontrolu a  
odpovědnost klienta  
za svá rozhodnutí



# Co nedělat v průběhu rozhovoru?

neodvádíme  
pozornost od toho,  
o čem chce klient  
hovořit

nerozveselujeme,  
nerozptylujeme

negeneralizujeme

nebagatelizujeme

nepřikazujeme

nevybízíme klienta,  
aby opakovaně  
popisoval přestálé  
trauma

# Techniky aktivního naslouchání

oceňování –  
respekt,  
zplnomocnění

zrcadlení pocitů –  
porozumění  
prožívání

parafrázování –  
ověření, zda  
rozumíme

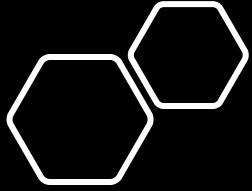
shrnování – v  
průběhu a na  
konci, ústně i  
písemně (dohoda)

# Krizová intervence u plačtivého klienta

- cíl KI: vytvořit bezpečný prostor pro pláč
  - pláč přijímáme, nezlehčujeme ho, nevysmíváme se
  - poskytneme pro pláč prostor a svolení
    - neverbálně (krabice s kapesníky na stole)
    - verbálně (můžete plakat, vypláče se)
  - můžeme plakat s klientem, použít dotyk
  - nabídnout prostor pro úpravu zevnějšku

# Krizová intervence u úzkostného klienta

- akutní úzkost – zúžení vědomí a pozornosti, úzkost, dezorientace, agitace, zlost, vegetat. příznaky
- cíl KI: abreakce aktuálních emocí
  - zjistit – kdo, kde, jak, co se stalo?
  - eliminovat ohrožení života a zdraví klienta
  - zajistit, aby nás klient vnímal – pevný silný hlas, přistupovat z boku,
  - direktivní vedení – krátké hlasité povely, postupné instrukce
  - pracovat s dechem a tělem, abreakce aktuálních emocí (pláč, strach, agrese)



# Krizová intervence se suicidálním klientem

- cíl KI: odvrácení rizika hrozící sebevraždy
  - zhodnotit situaci a přímé fyzické ohrožení
  - zachovat klid
  - navázat kontakt s klientem
  - redukovat nebezpečí
  - vyjádřit opravdový zájem a zjistit záchytný bod
  - nabídnout jinou alternativu – spektrum řešení problému
  - nabídnout možnosti pomoci
- uzavřít smlouvu o přežití, rozvrh hodin, kartička s nouzovými telefonními čísly (3 klíčové osoby)

# Krizová intervence u agresivního klienta


- odhad situace a psychického stavu klienta
- redukce ohrožení - krizový scénář – použití předem připravených signálů a postupů pro stav nouze
- klienta odvedeme do bezpečí
- často oslovujeme jménem, mluvíme krátce, pevně, věcně
- dáme prostor pro uvolnění emocí
- převzetí iniciativy
- přístup
  - dynamický
  - zklidňující



# Nácvik krizové intervence

- Utvořte dvojice, jeden z vás si vybere situaci, ve které se setkal s agresí klienta, druhý ho interviewuje. Společně pak vypracujte krizový scénář.
  - Mám připravený krizový scénář?
  - Jak vyhlásím poplach?
  - Zním z tohoto místa únikovou cestu?
  - Kdo mi může poskytnout okamžitou podporu?
  - Informoval jsem kolegy o tom, kde budu, a o svém přibližném časovém rozvrhu?
  - Zním dostatečně tohoto klienta? Jaká je kvalita našeho vztahu? Co mohu očekávat?
  - Jak zareaguji na agresivní chování?





diskuze,  
komentáře,  
dotazy